

НАРЕДБА ЗА ТРУДОУСТРОЯВАНЕ

Приета с ПМС № 72 от 30.12.1986 г.

Обн. ДВ. бр.7 от 27 Януари 1987г., доп. ДВ. бр.52 от 8 Юли 1988г., доп. ДВ. бр.47 от 12 Юни 1990г., изм. ДВ. бр.111 от 28 Декември 2001г., изм. ДВ. бр.78 от 30 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.17 от 28 Февруари 2014г.

Раздел I.

ТРУДОУСТРОЯВАНЕ НА ЛИЦА С НАМАЛЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 111 ОТ 2001 Г.)

Чл. 1. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Предписанията за трудоустрояване на лицата с намалена работоспособност се издават от лекуващия лекар, лекарските консултативни комисии (ЛКК), териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Лекуващият лекар трудоустроява за срок до 1 месец, а ЛКК - до 6 месеца. Този срок може да бъде продължаван от ЛКК след контролен преглед, като на всеки 2 години подлежащият на трудоустрояване работник или служител се изпраща на ТЕЛК, която се произнася по работоспособността му. Ако лицето не е възстановило работоспособността си и не е с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, се връща на ЛКК за продължаване на трудоустрояването.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Териториалната експертна лекарска комисия (Националната експертна лекарска комисия) трудоустроява лица, на които определя 50 и над 50 на сто трайна намалена работоспособност или здравни противопоказания за изпълняване на възложената им работа.

(4) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) При вземане на решение за издаване на предписание за временно трудоустрояване задължително участвуват предварително уведомените писмено от здравните органи представител/представители на работодателя, а при издаване на предписание за трудоустрояване на член-кооператор в производствена кооперация - представители на управителния съвет, които също подписват предписанията за трудоустрояване от лекуващите лекари или ЛКК. Ако те не се явят, здравните органи сами вземат решение за издаване на предписанието, в което посочват конкретно работно място или длъжност от списъка на работните места и длъжности за трудоустрояване.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Предписанията за трудоустрояване от лекуващия лекар и ЛКК се издават до 7 дни от деня на прегледа. Териториалните експертни лекарски комисии освидетелстват и преосвидетелстват лицата в срок до 20 дни от датата на постъпването на документите. При временна неработоспособност, която продължава, срокът за освидетелстване е до 10 дни.

(6) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) За всички освидетелствани и преосвидетелствани лица, които работят и на които ТЕЛК (НЕЛК) е установила трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, се изпраща експертно решение до работодателя, до лицата, до териториалното поделение на Националния осигурителен институт (НОИ) и до Националния център за здравна информация.

Чл. 2. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Във всяко предприятие се създава комисия по трудоустрояване в състав: председател - ръководителят на предприятието, и членове - представителите на работниците и служителите, органът по безопасност и здраве при работа и лекарят от службата по трудова медицина, която обслужва предприятието.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 17 от 2014 г., в сила от 01.01.2014 г.) Комисията по трудоустрояването определя ежегодно, но не по-късно от края на януари подходящите работни места и длъжности за трудоустрояване на лицата с намалена работоспособност в съответствие с процента, определен по реда на чл. 315 от Кодекса на труда (КТ). Списъкът на местата се съхранява в предприятието. Преписи от него се изпращат на службата по трудова медицина и при поискване - на здравния орган, който осъществява трудоустрояването.

(3) В предприятието се води дневник за регистриране на трудоустроените лица.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.)

(5) (Отм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.)

(6) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Предприятието е длъжно да вземе всички необходими мерки за приспособяване на работните места, определени за лица с намалена работоспособност.

Чл. 3. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) При спор между предприятието и подлежащия на трудоустрояване работник или служител относно подходяща работа за трудоустрояване въпросът се решава от здравния орган, издал предписанието за трудоустрояване.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Здравният орган по искане на предприятието или на работника или служителя може да измени или допълни предписанието за трудоустрояване, когато намери искането за основателно.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Решението или отказът на здравния орган да се произнесе в случаите по ал. 1 и 2 може да се обжалва пред съответния орган по експертизата на работоспособността.

Чл. 4. (Отм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.)

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Когато работникът или служителят е трудоустроен за определен срок в същото предприятие, той запазва работата, която е изпълнявал преди трудоустрояването и се връща на нея, след като работоспособността му се възстанови.

(2) (Отм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.)

(3) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Когато трудоустроен за неопределено време възстанови работоспособността си, работодателя го премества с негово съгласие на друга подходяща работа. Ако той не приеме предложената му работа, може да остане на същата работа до явяването на работник или служител, подлежащ на трудоустрояване.

Чл. 6. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) (1) По този раздел се трудоустрояват и лицата с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, които не работят. Тези лица могат да се регистрират в бюрата по труда по постоянния или настоящия адрес и се насочват към работодатели, които са заявили, че желаят да приемат на работа лица с намалена работоспособност.

(2) На трудоустрояване подлежат и лицата с намалена работоспособност без определен процент трайно намалена работоспособност, които не работят. Те се освидетелстват от ЛКК, която определя противопоказните условия на труд.

Чл. 7. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Когато работник или служител, трудоустроен за определен срок, с трайно намалена работоспособност до 50 на сто получава на новата си работа по-ниско трудово възнаграждение от трудовото възнаграждение за предишната си работа, той има право на парично обезщетение в размери, определени в Кодекса за задължително обществено осигуряване.

Раздел II.

ТРУДОУСТРОЯВАНЕ НА БРЕМЕННО РАБОТНИЧКИ ИЛИ СЛУЖИТЕЛКИ И НА РАБОТНИЧКИ ИЛИ СЛУЖИТЕЛКИ-КЪРМАЧКИ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 111 ОТ 2001 Г.)

Чл. 8. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Бременните работнички или служителки и работничките или служителките-кърмачки се трудоустрояват от лекаря, който осъществява наблюдението на бременната

Чл. 9. Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Местата за трудоустрояване на бременните работнички или служителки и на работничките или служителките-кърмачки се определят от комисията по чл. 2, като в състава ѝ се включват и лекар - представител на Хигиенно-епидемиологичния и-т и лекар акушер-гинеколог. Комисията определя ежегодно, но не по-късно от края на януари, подходящи места за трудоустрояване на бременни работнички или служителки и на работнички или служителки-кърмачки.

Чл. 10. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Трудоустроените на друга работа бременни работнички или служителки и работнички или служителки-кърмачки запазват работата, която са изпълнявали преди трудоустрояването им.

Чл. 11. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Когато трудоустроената бременна работничка или служителка или трудоустроената работничка или служителка - кърмачка, получава на новата си работа по-ниско трудово възнаграждение от трудовото възнаграждение за предишната си работа, тя има право на парично обезщетение в размери, определени в Кодекса за задължително обществено осигуряване.

Раздел III.

СПЕЦИФИЧНИ ПРАВИЛА ЗА ТРУДА НА РАБОТНИЦИТЕ ИЛИ СЛУЖИТЕЛИТЕ С НАД 50 НА СТО ЗАГУБЕНА РАБОТОСПОСОБНОСТ В СПЕЦИАЛИЗИРАНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ (ЗАГЛ. ИЗМ. - ДВ, БР. 111 ОТ 2001 Г.)

Чл. 12. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Трудът на работниците или служителите с над 50 на сто загубена работоспособност в специализираните предприятия, цехове и звена за лица с намалена работоспособност се нормира и заплаща по норми и разценки за здрави работници или служители.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Когато за даден вид работа няма норми за здрави работници или служители, те се изработват по аналитичен метод чрез наблюдения върху труда на работниците или служителите с над 50 на сто загубена работоспособност и със съответна корекция се превръщат в норми за здрави работници или служители.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) При надомна работа трудовите норми, съставени за цехови условия на труда, могат да се прилагат с коригиращи коефициенти К до 1,20 върху нормите за време или К до 0,8 върху нормите за изработка съобразно различието в организационно-техническите условия. Конкретният размер на коефициента се определя от ръководителя на предприятието, към което се числи звеното, по предложение на комисията по рехабилитацията.

Чл. 13. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 1990 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) На трудоустроени работници или служители с 50 и над 50 на сто трайно намалена работоспособност освен изработеното по трудови норми и разценки за здрави работници или служители се заплаща допълнително месечно възнаграждение, чийто размер зависи от степента на намалената работоспособност, както следва:

1. с над 90 на сто трайно намалена работоспособност - от 40 до 60 на сто;
2. със 71 до 90 на сто трайно намалена работоспособност - от 30 до 50 на сто;
3. с 50 до 70,99 на сто трайно намалена работоспособност - до 30 на сто.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Размерът на допълнителното възнаграждение по предходната алинея в зависимост от степента на намалената работоспособност се определя в проценти поотделно за всяко лице при постъпването му на работа от комисията по рехабилитация в предприятието, включително и за лицата, гледащи лица с трайно

намалена работоспособност над 90 на сто, включително деца на възраст до 16 години с над 90 на сто трайно намалена работоспособност (социална адаптация).

(3) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Допълнителното възнаграждение по ал. 1 и 2 се изплаща от средствата за рехабилитация и влиза в брутното трудово възнаграждение.

Чл. 14. (Изм. - ДВ, бр. 47 от 1990 г.) (1) Допълнителното възнаграждение по ал. 1 на предходния член се изчислява:

1. (изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) за работещите в предприятието - в процент от месечната заплата за действително изработеното време;

2. (изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) за работещите надомно - в процент от условната месечна заплата. Условната месечна заплата се получава, като възнаграждението за изработеното за месеца по норми и разценки за здрави работници или служители се разделя на дневната ставка, намалена с процента на загубената работоспособност и получените работни дни се умножават по дневната ставка.

(2) В размера на месечното възнаграждение, според изработеното се включва и полученото от надомниците възнаграждение за получаване в предприятието на суровини, материали, полуфабрикати, заготовки и др. и за предаване на готовата продукция в предприятието.

Чл. 15. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) При работа по колективни трудови норми средното изпълнение на трудовите норми заедно с процента на намалената работоспособност се отчита:

1. (изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) при колективи от работници или служители попадащи в една и съща група, определена с чл. 13, ал. 1, т. 1, 2 и 3 - средното изпълнение на трудовите норми от колектива заедно с индивидуалния процент на намалената работоспособност;

2. (изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) при колективи от работници попадащи в различна група по чл. 13, ал. 1, т. 1, 2 и 3 - средното изпълнение поотделно за работниците или служителите от всяка група заедно с индивидуалния процент на намалена работоспособност.

Чл. 16. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) На новоприетите работници или служители с над 50 на сто загубена работоспособност, които не изпълняват определените им трудови норми, се заплаща основното трудово възнаграждение, но за не повече от 3 месеца. След този период те получават трудово възнаграждение според изработеното и допълнителното възнаграждение за намалена работоспособност по чл. 13.

(2) По реда на предходната алинея се заплаща и на новоприетите работници или служители с над 50 на сто загубена работоспособност през времето на задължителното обучение, но за не повече от 3 месеца.

Чл. 17. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Във всяко специализирано предприятие за трудоустроени работници или служители се образува комисия по рехабилитацията в състав: председател - длъжностно лице от предприятието, определено от неговия ръководител, и членове - органа по безопасност и здраве при работа,

представител/представители на работниците и служителите (а за ТПК на инвалиди - председателят на комисията по социалната дейност), обслужващият лекар и социалният работник или служител. При необходимост ръководителят на предприятието може да включва в състава на комисията и други длъжностни лица от предприятието.

Раздел IV.

ТРУДОУСТРОЯВАНЕ НА ЗДРАВИ ЛИЦА, СЕРОПОЗИТИВНИ КЪМ ВИРУСА НА СИНДРОМА НА ПРИДОБИТА ИМУННА НЕДОСТАТЪЧНОСТ (СПИН)

(НОВ - ДВ, БР. 52 ОТ 1988 Г.)

Чл. 18. Трудоустройването на здрави лица, серопозитивни към вируса на синдрома на придобита имунна недостатъчност (СПИН), има за цел да предотврати неблагоприятното въздействие на фактори на работната среда върху тяхното здравословно състояние.

Чл. 19. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Предписания за трудоустройство на здрави лица, серопозитивни към вируса на СПИН, се издават от Териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК).

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Териториалната експертна лекарска комисия (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) трудоустрояват лицата, като определят здравните противопоказания за изпълнение на възложената им работа.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Предписанията за трудоустройство се изпращат до работодателя.

Чл. 20. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Предприятието е длъжно незабавно да вземе необходимите мерки за трудоустройство на здравите лица, серопозитивни към вируса на СПИН, като ги настанява на работни места без наличие на определени от ТЕЛК (НЕЛК) здравни противопоказания.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) При спор между предприятието и подлежащия на трудоустройство работник или служител относно наличието на подходяща работа за трудоустройство въпросът се решава от здравния орган, издал предписанието.

(3) При отказ на здравния орган да се произнесе заинтересуваната страна може да отнесе спора пред по-горестоящия компетентен здравен орган.

(4) (Отм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.)

Чл. 21. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) По този раздел се трудоустрояват и здравите лица, серопозитивни към вируса на СПИН, които не работят. Тези лица се регистрират в съответното бюро по труда и се настаняват по тяхна молба на подходяща работа.

Чл. 22. (Отм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.)

Чл. 23. Серопозитивните за СПИН лица не могат да изпълняват дейностите, посочени в приложението.

Допълнителни разпоредби

§ 1. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Работник или служител, чиято длъжност впоследствие е била определена по реда на чл. 2 и 9 за трудоустрояване на лица с намалена работоспособност, на бременни работнички или служителки и работнички или служителки-кърмачки, може да бъде уволнен по чл. 325, т. 6 КТ само когато е невъзможно да бъде преместен на друга работа с негово съгласие.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 2. (1) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) На заварените към 1 януари 1987 г., подлежащи на трудоустрояване лица с намалена работоспособност, на които предприятието не е осигурило в определения срок подходяща работа, се дължи обезщетение по чл. 217, ал. 1 КТ.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) На заварените към 1 януари 1987 г. подлежащи на трудоустрояване бременни работнички или служителки, които не са преместени на друга подходяща работа или на същата работа при облекчени условия по предписание на здравните органи до изпълнението на предписанието се изплаща обезщетение по чл. 309, ал. 1 КТ.

§ 3. (Отм. - ДВ, бр. 47 от 1990 г.)

§ 4. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г.) Тази наредба се издава на основание чл. 316, ал. 2 и § 121 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за изменение и допълнение на Кодекса на труда (ДВ, бр. 25 от 2001 г.).

§ 5. Тази наредба отменя Наредбата за трудоустрояване на лица с намалена трудоспособност (обн., ДВ, бр. 101 от 1963 г.; изм., бр. 85 от 1965 г.).

§ 6. (Изм. - ДВ, бр. 111 от 2001 г., изм. - ДВ, бр. 78 от 2005 г., в сила от 01.10.2005 г.) Контролът по изпълнението на тази наредба се възлага на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на здравеопазването, Министерството на икономиката и енергетиката, Министерството на финансите, които дават указания за решаване на възникнали въпроси по нейното прилагане съобразно своята компетентност.

Допълнителни разпоредби

КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 287 ОТ 18 ДЕКЕМВРИ 2001 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБАТА ЗА ТРУДОУСТРОЯВАНЕ, ПРИЕТА С ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 72 НА МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ ОТ 1986 Г.

(ОБН. - ДВ, БР. 111 ОТ 2001 Г.)

§ 19. Навсякъде в наредбата думите "работник", "работниците", "работнички", "работничките", "трудоспособност", "трудоспособността", "нетрудоспособността",

"работниците-инвалиди" и "група инвалидност" се заменят съответно с "работник или служител", "работниците или служителите", "работнички или служителки", "работничките или служителките", "работоспособност", "работоспособността", "неработоспособността", "работници или служители с над 50 на сто загубена работоспособност" и "с над 50 на сто загубена работоспособност".

Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 206 ОТ 27 СЕПТЕМВРИ 2005 Г. ЗА ПРИЕМАНЕ НА
УСТРОЙСТВЕН ПРАВИЛНИК НА МИНИСТЕРСТВОТО НА ИКОНОМИКАТА И
ЕНЕРГЕТИКАТА

(ОБН. - ДВ, БР. 78 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 01.10.2005 Г.)

§ 2. Навсякъде думите "министърът на икономиката", "министъра на икономиката", "министър на икономиката", "Министерството на икономиката" и "заместник-министър на икономиката" се заменят съответно с "министърът на икономиката и енергетиката", "министъра на икономиката и енергетиката", "министър на икономиката и енергетиката", "Министерството на икономиката и енергетиката" и "заместник-министър на икономиката и енергетиката" в следните нормативни актове на Министерския съвет:

.....
69. Наредбата за трудоустрояване, приета с Постановелние № 72 на Министерския съвет от 1986 г. (обн., ДВ, бр. 7 от 1987 г.; изм. и доп., бр. 52 от 1988 г., бр. 47 от 1990 г. и бр. 111 от 2001 г.);

.....
§ 24. Министърът на финансите да извърши необходимите промени по бюджетите на съответните администрации във връзка със създаването на Министерство на икономиката и енергетиката.

.....
§ 26. Постановлението влиза в сила от 1 октомври 2005 г.

Заключителни разпоредби
КЪМ ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 34 ОТ 19 ФЕВРУАРИ 2014 Г. ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И
ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБАТА ЗА УСТАНОВЯВАНЕ, РАЗСЛЕДВАНЕ,
РЕГИСТРИРАНЕ И ОТЧИТАНЕ НА ТРУДОВИТЕ ЗЛОПОЛУКИ

(ОБН. - ДВ, БР. 17 ОТ 2014 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2014 Г.)

§ 7. Постановлението влиза в сила от 1 януари 2014 г.

Приложение към чл. 23

(Ново - ДВ, бр. 52 от 1988 г.)

Списък на вредни и тежки работи, които не може да се изпълняват от серопозитивни към вируса на СПИН лица

Работи, свързани със:

1. Отделянето на токсични химични вредности с имуносупресивно действие: халогенирани и ароматни въглеводороди, тежки метали, пестициди, медикаменти.
2. Източници на йонизиращи лъчения.
3. Въздействие на електромагнитни полета.
4. Тежък физически труд.
5. Неблагоприятен микроклимат (прегриващ или охлаждащ).